

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра _____ фінансів _____
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
Корпоративні фінанси
(назва магістерської програми)

на тему: **«Сучасний стан та перспективи розвитку екологічного
оподаткування в Україні»**

Виконавець:

студент 6 курсу 2 групи ФЕФ

Пільщик К.В. _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., ст. викладач
(науковий ступінь, вчене звання)

Мартинюк І.В. _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. На сьогоднішній день увага світового співтовариства направлена не лише на розв'язання економічно-політичних проблем. На перший план виступають кліматичні та екологічні питання. Негативні наслідки для оточуючого середовища від надзвичайних ситуацій техногенного характеру, викидів токсичних речовин у воду та атмосферне повітря, нераціонального використання природних ресурсів не мають меж. Від кожної країни це вимагає пошуку нових та вдосконалення діючих інструментів регулювання негативної діяльності людства, одним з яких є екологічне оподаткування.

Структура економіки України, що розвивалася десятиліттями, не відповідала в багатьох регіонах їх інтегральному потенціалу. При цьому не враховувались об'єктивні потреби й інтереси людей, що там проживали, та економіко-екологічні можливості конкретної території.

Провідними галузями економіки України є енергетика, гірничо- та вугледобувна, хімічна промисловість, машинобудування. Фізично й морально застаріле устаткування в цих галузях обумовило інтенсивне використання енергії, води, землі та частково не контрольовані викиди забруднюючих речовин у всі компоненти природи.

Основним завданням для забезпечення майбутнього людству постає необхідність реорганізація економіки таким чином, щоб промислова діяльність людини повністю інтегрувалася в ефективну екологічну інфраструктуру. Успішний розвиток залежатиме від впровадження раціональної екологічної політики та нових підходів до вирішення глобальних проблем, зокрема запровадження інноваційних економічних механізмів. Одним із дієвих економічних інструментів екологічної політики, що дає змогу вирішувати загальні питання, а також стимулювати скорочення обсягів викидів забруднюючих речовин і формувати у забруднювачів більш свідоме ставлення до природних ресурсів, є екологічні податки.

Об'єктом дослідження виступає процес справляння екологічних податків в Україні.

Предметом дослідження є сукупність фінансово-економічних відносин, що виникають в процесі справляння екологічних податків в Україні.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз науково-теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій у сфері справляння екологічних податків.

Для реалізації мети були поставлені наступні завдання:

- розкрити економічну сутність та надати характеристику системі екологічного оподаткування;
- розглянути динаміку розвитку екологічного оподаткування;
- проаналізувати законодавче забезпечення справляння екологічних податків в Україні;
- дослідити фіскальну та регулюючу роль справляння екологічних податків;
- проаналізувати динаміку надходжень плати за землю;

- оцінити справляння екологічного податку;
- узагальнити основні положення зарубіжного досвіду у сфері екологічного оподаткування та їх інтеграцію у вітчизняну систему оподаткування;
- сформулювати шляхи удосконалення екологічного оподаткування.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження стали фундаментальні положення, підходи і принципи економічної теорії, теорії оподаткування, роботи провідних вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем адміністрування та ефективного оподаткування природоохоронної діяльності, законодавчі й нормативні акти України, які регулюють екологічне оподаткування.

У ході дослідження застосовувалися загальноприйняті методи системного і комплексного дослідження: метод аналізу і синтезу (для визначення системи екологічного оподаткування та її частин), метод порівняння (для зіставлення фактичних даних звітних та попередніх років), графічний метод (для визначення сучасних тенденцій за допомогою результатів дослідження), історичний (для дослідження еволюційних процесів екологічного оподаткування в Україні), метод логічного узагальнення (при узагальненні основ формування механізму екологічного оподаткування в Україні), а також графічний редактор Microsoft Word та табличний редактор Microsoft Excel.

Інформаційною базою для дослідження слугували законодавчі і нормативні акти України з питань оподаткування, статистичні дані про результати діяльності Державної фіскальної служби України, зведені статистичні дані Державної служби статистики України, звіти Міністерства фінансів України про виконання зведеного бюджету, наукові розвідки вітчизняних та зарубіжних вчених з відповідної тематики, таких як А. Пігу, У. Баумоля, Н. В. Пахомової, Т. П. Галушкіної, О. Л. Кашенко, В. А. Лукьянихіної, О. О. Веклич, О. Н. Гаркушенко, О. П. Маслюківської, В. С. Міщенко, С. М. Козьменко, а також результати власних досліджень і розрахунків.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (52 найменувань) та 3-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 125 сторінок. Основний зміст викладено на 119 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 27 рисунків.

Публікації. Прийнята участь у студентській науково-практичній конференції фінансово-економічного факультету “Світ фінансів: сучасні виклики” 1-2 листопада 2018 року, за результатами якої було опубліковано статтю «Зарубіжний досвід справляння екологічного оподаткування» у студентському збірнику кафедри фінансів.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні засади екологічного оподаткування*» розглянуто економічну сутність та охарактеризовано екологічне оподаткування, розглянуто становлення та розвиток екологічного оподаткування, проаналізовано законодавче забезпечення екологічних податків.

У другому розділі «*Аналіз діючого стану екологічного оподаткування в Україні, 2013-2017 рр*» проаналізовано фіскальну та регулюючу роль справляння екологічних податків, проведено моніторинг надходжень плати за землю та оцінку справляння екологічного податку.

У третьому розділі «*Шляхи удосконалення екологічного оподаткування в Україні*» спрогнозовані надходження від екологічних податків, розглянуто зарубіжний досвід у сфері екологічного оподаткування та можливості його застосування в Україні, запропоновані стратегії підвищення фіскальної та регулюючої ролі справляння екологічних податків в Україні.

ВИСНОВКИ

На основі проведених у кваліфікаційній роботі досліджень на тему екологічного оподаткування в Україні були зроблені теоретичні висновки та запропоновані шляхи підвищення ефективності справляння екологічних податків.

Дослідивши теоретичні засади та історію розвитку екологічних податків, виявлено, що ефективність екологічного оподаткування в зарубіжних країнах та в Україні відрізняються між собою ступенем впливу держави на регулюючі процеси, відповідальністю платників, власною свідомістю та зацікавленістю населення.

Для того, щоб удосконалити справляння екологічних податків в нашій державі, був проаналізований зарубіжний досвід розвинених країн світу та можливості його застосування в Україні.

Розглянувши роль екологічних податків у структурі доходів Зведеного бюджету та ВВП України, було виявлено, що надходження від цих податків складають незначну частку, тобто їх фіскальна роль не реалізується повною мірою.

Оцінка фіскальної ефективності рентної плати, екологічного податку та плати за землю показала, що рівень податкових надходжень від цих податків несуттєво впливає на формування дохідної частини Державного та місцевих бюджетів.

Проаналізувавши структуру екологічних податків, ми побачили, що в останні роки виявляється тенденція до збільшення питомої ваги частки плати за землю у розрізі загальної частини надходжень екологічних податків. Такі зміни призводять до позитивної тенденції надходжень від екологічних податків. Найбільшу частку у структурі екологічних податків займає рентна плата, а саме плата за користування надрами.

Екологічні податки не можна назвати основним бюджетоутворюючим джерелом доходів, адже їх фіскальна роль в Україні незначна, а надходження від екологічних податків займають незначну питому вагу у надходженнях до доходів Державного та місцевих бюджетів.

Тому ця сфера потребує удосконалення та підвищення регулювання з боку законодавчих органів задля задоволення інтересів населення та підприємництва.

Дослідивши досвід іноземних країн, можна казати про те, що власну стратегію покращення справляння екологічних податків потрібно формувати з

урахуванням досвіду декількох розвинених країн, таких як Франція, Німеччина, Данія, Фінляндія, Великобританія та інші.

Досвід цих країн свідчить про те, що екологічні податки мають бути вагомим інструментом регулювання впливу підприємництва на оточуюче середовище та мати превентивний характер задля зменшення небезпечних викидів у атмосферне повітря та водний фонд.

Аналізуючи існуючу на сьогодні вітчизняну систему екологічного оподаткування, можна прийти до висновку про необхідність у її подальшому розвитку для підвищення впливу держави на виробничі процеси в економіці з метою отримання відповідного еколого-економічного ефекту.

Вітчизняний механізм податкового регулювання у вирішенні екологічних проблем суспільства реалізується не повною мірою, оскільки відповідні норми регулювання, які діють у країнах Європейського Союзу, відсутні у Податковому кодексі України. Варто враховувати можливі ризики екологічного оподаткування: зниження платоспроможності та фінансової стійкості забруднювачів; ускладнення виконання ними податкового законодавства; неможливість повністю або частково зменшити свої податкові зобов'язання з екологічних податків перед бюджетом; додаткові витрати фіскальних органів на адміністрування таких податків; ухилення від оподаткування та незаконна діяльність суб'єктів господарювання – забруднювачів тощо.

Проведений аналіз дав змогу виявити чіткі напрями удосконалення екологічного оподаткування у Україні. Потрібно враховувати особливості та диспропорції сучасного соціально-економічного розвитку при виборі стратегії для збільшення та укріплення дохідної бази місцевих бюджетів надходженнями від податку на майно.

Для вдосконалення стягування екологічних податків потрібно:

- встановити критерій розмежування сільськогосподарських земель при стягуванні земельного податку на ті, що оброблюються за допомогою традиційних технологій, та на ті землі, що обробляються за допомогою екологічно модернізованого устаткування і які використовуються для органічного виробництва;
- надавати податкові пільги при переході платників на маловідходні та енергозберігаючі технології;
- розширити практику застосування екологічних податків у частині оподаткування рухомих джерел-забруднювачів, відходів (автомобільні шини, акумуляторні батареї, поліетиленові пакети) і джерел забруднення в сільському господарстві (пестициди, добрива);
- встановлювати ставки екологічного податку у такому розмірі, щоб вони були вищими граничних витрат на зменшення викидів забруднюючих речовин;
- оподатковувати за пільговими ставками підприємства, які зменшують обсяги викидів, скидів та розміщення відходів;
- звільнювати від оподаткування підприємств на період їх реконструкції та модернізації з метою підвищення екологічності виробництва;
- оподатковувати шкідливий вплив фізичних та біологічних факторів на навколишнє природне середовище та людину (шум, вібрація, електромагнітне випромінювання);

- підвищити збір за забруднення навколишнього середовища, збільшивши плату за скидання одиниці маси забруднюючої речовини до європейського рівня;
- ввести збір на захист навколишнього середовища;
- встановлення підвищених норм амортизації основних виробничих природоохоронних фондів;
- заохочення лісовідновлення, надаючи позики на пільгових умовах та стимулюючи охорони ґрунтів; надання субсидій та створення угод по лісозахисту;
- привести у відповідність до європейських стандартів національну модель спостереження та прогнозування антропогенного впливу на довкілля для оцінки регіонального та транскордонного перенесення забруднюючих речовин і парникових газів;
- запровадити акцизний податок за використання стимуляторів росту та антибіотиків, що використовуються у корм тваринам, а також за використання добрив, що погіршують стан земельного фонду.

АНОТАЦІЯ

Пільщик К.В., «Сучасний стан та перспективи розвитку екологічного оподаткування в Україні»,

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «Корпоративні фінанси»,

Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес функціонування механізму екологічного оподаткування в Україні.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти економічної сутності та характеристика екологічного оподаткування; досліджено динаміку розвитку екологічного оподаткування; проаналізовано законодавче забезпечення екологічних податків в Україні.

Проаналізовано роль екологічних податків у доходах бюджетів різного рівня в Україні та виявлено тенденцію їх розвитку; досліджено фіскальну та регулюючу роль справляння екологічних податків.

Запропоновано стратегії підвищення фіскальної та регулюючої ролі справляння екологічних податків; узагальнено основні положення зарубіжного досвіду у сфері екологічного оподаткування та її інтеграцію у вітчизняну систему оподаткування; спрогнозовано об'єм надходжень від екологічних податків на 2018-2019 рр.

Ключові слова: податки, екологічне оподаткування, екологія, рентна плата, плата за землю, екологічний податок.

ANNOTATION

Pilshchik K., «Current state and aspects of environmental taxation development in Ukraine», thesis for Master degree in specialty 072 «Finance, Banking and Insurance» under the program «Corporate Finance»,

Odessa National Economic University
Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. Object of study is the process environmental taxation mechanism functioning in Ukraine.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of economic essence and characteristics of environmental taxation; the dynamics of ecological taxation development is researched; the legislative support of environmental taxes in Ukraine is analyzed.

The role of environmental taxes in the revenues of budgets of different levels in Ukraine is analyzed and the trend of their development is revealed; the fiscal and regulatory role of collecting environmental taxes is researched.

Strategies for increasing the fiscal and regulatory role of collecting environmental taxes are proposed; the main provisions of foreign experience in the field of environmental taxation and its integration into the domestic taxation system is generalized; the size of revenues from environmental taxes for 2018-2019 years is projected.

Keywords: taxes, environmental taxation, ecology, rent, land tax, ecological tax.